
Frontiera nordică a Daciei Porolissensis (I).

Salva, jud. Bistrița-Năsăud.

Horățiu COCIȘ

Cuvinte cheie: *limes*, *burgus*, Dacia Porolissensis, turn roman, GIS.

Keywords: *limes*, *burgus*, Dacia Porolissensis, roman tower, GIS.

Un studiu care are ca scop înțelegerea modului de funcționare al frontierelor provinciale ale Imperiului Roman, poate fi realizat numai în măsura în care este cunoscută poziția numeroaselor elemente constitutive ale sectorului în discuție.¹ În cazul Daciei Porolissensis, pe lângă studierea castrelor auxiliare localizate în zonele de frontieră, un aspect deosebit de important în înțelegerea funcționării *limes*-ului propriu-zis îl reprezintă sistemul de turnuri și *burgi* amplasat în fața acestor caste.

Pentru Dacia Porolissensis, studiul diferitelor segmente de *limes*² cu sistemele de turnuri adiacente este încă la un nivel incipient, înțelegerea *de facto* a funcționării acestor sisteme urmând odată cu descoperirea integrală a lor și aplicarea unor analize adecvate. Totuși, există o serie de studii care clarifică într-o anumită măsură această problemă. N. Gudea identifică și cercetează arheologic câteva turnuri amplasate între valea Crișului Repede și valea Someșului Mare, oferind o descriere a structurii lor, planuri, profile altimetrice cât și o încercare de analiză a intervizibilității dintre ele pe baza observațiilor făcute în teren.³ Problematika sistemului de turnuri din fața castrului de la Bologa a fost recent reluată de G. Cupcea și F. Marcu⁴, noutatea demersului constând în aplicarea analizelor de tip CVA (Cumulative Viewshed Analyses) care permit observarea relației de intervizibilitate dintre diferite puncte (turnuri romane în acest caz) și un anumit *landscape*.⁵ Folosind acest tip de analiză (GIS), pe lângă cartarea turnurilor și stabilirea exactă a poziției, s-a demonstrat zonal modelul de intervizibilitate al acestui sector cât și modul de supraveghere al principalelor văi.

În zona nordică a provinciei, respectiv în zona aliniamentului de cueste situate în fața castrelor de la *Sa-mum* (Cășeu, jud. Cluj) și *Arcobara/Arcobadara* (Ilișua, jud. Bistrița-Năsăud), „pionierul” cercetărilor de teren a *limes*-ului a fost István Ferenczi. Cercetările sale publicate în studii succesive au dus la identificarea unor turnuri și *burgi* inedite. Astfel, Ferenczi aduce în discuție o primă serie de turnuri din fața castrelor de la Cășeu și Ilișua⁶, completând apoi acest puzzle cu identificarea turnurilor din așa-numitul sector Tihău-Cășeu⁷ și din „sub-sectorul” Ileana-Tihău⁸. Cercetările sale se îndreaptă puțin și înspre est, el reușind să depisteze anumite turnuri în zona localităților Perișor, Zagra, Salva și Năsăud (jud. Bistrița-Năsăud).⁹

1 Woolliscroft 2001, 103.

2 Chiar și la nivelul Daciei Porolissensis, diferitele sectoare ale *limes*-ului au sisteme de turnuri cu mod de funcționare diferit, generat în mare măsură de palierul topografic zonal.

3 Gudea 1997, 35-129.

4 Cupcea, Marcu 2013, 569-589.

5 Wheatley 1995, 5-13.

6 Ferenczi 1973, 79-105. Cercetările din acest sector au fost reluate, majoritatea turnurilor fiind reidentificate și cartate, unele noi au fost descoperite, analiza acestui sector urmând a fi publicată în curând.

7 Ferenczi 1988, 171-188.

8 Ferenczi 1988a, 252-289.

9 Ferenczi *et al.* 1974, 181-189. Turnurile din zona localității Sita și Perișor (jud. Bistrița-Năsăud) au fost reidentificate de